

PROLEGOMENE LA UN VIRTUAL MUZEU AL ISTORIEI ȘI ARTEI COSTUMULUI URBAN

ADRIAN-SILVAN IONESCU

Pe lângă istoria faptică mai există una, cea a vieții zilnice, care, de cele mai multe ori este trecută cu vederea sau, pur și simplu, uitată. Și, pentru ca cealaltă să capete mai multă culoare, să fie mai vie și mai comprehensibilă nouă, trebuie să ne ocupăm de cultura materială a tuturor epocilor trecute.

Preocuparea pentru închegarea unei colecții de obiecte ale banalului cotidian, ale existenței de zi cu zi, nu a existat decît sporadic, fără consecvență, nesistematic și lipsită de criteriile de selecție. S-au considerat prea apropiate, prea la îndemînă pentru a reprezenta valori demne de tezaurizare. Au fost vizate doar exemplarele cu o anumită valoare artistică, istoric-documentară (dacă aparținuseră cuiva știut și important), sau intrinsecă (datorită materialului din care erau făcute: fildeș, pietre prețioase, aur, argint etc). Nu trebuie să neglijăm faptul că lucrurile ce ne înconjoară — ce i-au înconjurat și pe înaintași — care fac parte din intimitatea noastră, sînt efemere ca și trecerea noastră prin viață; iar memoria lor trebuie păstrată. Să ne gîndim deci de azi la moștenirea ce o lăsăm viitorimii. Nu trebuie să uităm că și noi facem parte din istorie, iar aceste obiecte vor dispărea odată cu epoca, odată cu noi, fără urmă. Două exemple, legate de vestimentație, vor fi edificatoare în acest sens: am asistat la nașterea și căderea cîtorva mode la lungimea fustei în decurs de numai 15 ani — midi, mini, maxi, midi; sau la apariția și dispariția cravatei late și a nodului mare în decurs de 10 ani (1970—1980), pentru ca acum să ne întoarcem la cele excesiv de subțiri, ca în anii '60.

La noi există deja muzee dedicate altui tip de istorie — a ingeniozității și dibăciei omului — cu profil tehnico-mecanic (Muzeul Tehnic „Ing. D. Leonida“ și Muzeul Căilor Ferate din București, Muzeul ceasurilor din Ploiești, Muzeul instrumentelor muzicale automate din Iași, etc.) dar nu și un muzeu de costum și ambient. Muzeul de Istorie al Municipiului București are în acest sens prioritate, posedînd o colecție însemnată de veșminte din secolele XVIII—XX și înscriindu-se, ca și concepție, mai degrabă pe linia muzeelor de cultură materială decît de istorie stricto sensu. Astfel, el rupe barierele muzeului tradițional ce se ocupă

numai de istoria evenimentatălă, făcînd o investigație serioasă în istoria socială, culturală și psihologică a orașului.

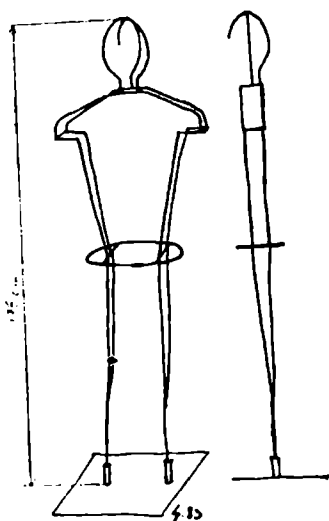
Dar aceasta nu este suficient. Se impune înființarea unui muzeu al costumului urban românesc (căci portul popular este bine reprezentat în toate muzeele etnografice ale țării) sau măcar o secție de acest fel într-unul din muzeele mari de la noi. Piese originale există încă — nu din abundență dar suficiente — la persoane particulare sau pierdute printr-un colț de depozit de instituție culturală (muzeu, teatru etc.), ne-luate în seamă. Este interesant că exemplarele civile sînt destul de puține, prevalînd veșmintele sacerdotale — păstrate în tainite de mănăstiri sau achiziționate din considerente artistice, de muzee — sau militare (armuri, cămăși de zale, accesorii). Stăm mult mai bine cu documentația și avem mai multe informații despre uniforme militare decît despre îmbrăcămîntea civilă. Din această cauză, ce are drept corolar necunoașterea suficientă a ei, pierdem enorm de mult din întregirea unei fresce sociale a orașului dintr-o anumită epocă. Am fi avut o viziunea mult mai completă asupra eroilor neamului, a dimensiunii lor reale, umane — căci, în intervalele dintre momentele excepționale, glorioase, ale vieții, și aceștia au fost oameni obișnuți și au trăit o existență obișnuită; iar ca cercețatori — sau chiar ca simpli amatori pasionați — am fi avut mai multe satisfacții dacă s-ar fi păstrat veșmintele originale ale unor domni soldați și diplomați ca Radu de la Afumați, Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul sau „prințul aurului“, Constantin Brâncoveanu (pentru a puncta doar cîțiva din panteonul național) sau a unor cărturari nutriți din cultura universală, care au fulgurat pe tronurile Țărilor Române, precum Petru Cercel, Despot Vodă sau Dimitrie Cantemir (Nu mai departe decît din vremea ultimului se păstrează la Ermitaj „garderoba lui Petru cel Mare“). Portretele acestora (gravate sau pictate în frescă pe pereții ctitoriilor lor) nu sînt totdeauna veridice; să nu uităm că gravurile erau făcute de meșteri occidentali — germani, austrieci, italieni — cărora domnitorii noștri nu le pozaseră iar lucrarea era, în mare măsură, rezultatul descrierilor; și chiar dacă domnul într-adevăr călătorise și putuse fi surprins într-o schiță fugară de artist, este sigur că atunci se înveșmîntase în costumul la modă în Apus, păstrîndu-și doar atributele tradiționale ale demnității sale (căciula cu surguci, sceptrul-buzdugan, paloșul). S-a remarcat, desigur, că acest tip de portrete gravate ale principilor valahi sînt numai bust, nedînd amănunte pentru restul costumului. Frescele, și ele sînt supuse echivocului, fiind realizate nu de puține ori la interval de o generație de la dispariția ctitorului ce apare în tabloul votiv purtînd veșminte în spiritul noii epoci. Sau să ne fi rămas veșmintele boierilor și domnilor fanarioți, spectaculoase în compoziția de materiale scumpe (brocarturi, postavuri, mătăsuri, samuri și alte blănuri, pene rare și bijuterii) ca și în suprapunerea de piese și în construirea figurii (dezvoltată pe lat cu șalvari, briie, giubele groase, și pe înalt cu ișlice globulare sau prismatice). Sau veșminte mai puțin spectaculoase — chiar prea sobre —

ale bonjouriştilor şi ale întregului secol al XIX-lea, atît ale personalităţilor culturale şi politice (surtucul lui Gheorghe Lazăr, pelerina albă a lui Eliade-Rădulescu, redingota şi ţilindrul lui Nicolae Bălcescu, fracurile lui Kogălniceanu sau Brătianu), ca şi ale unor figuri ale vieţii austere, casnice (şalurile şi scufiile Zincăi Bălcescu sau Zincăi Golescu, mame de revoluţionari), sau ale uneia agitate, revoluţionare (rochiile Anei Ipătescu sau Anicăi Manu), sau ale strălucitoarei existenţe curtene (crinolinelile Elenei Cuza), sau ale mondenităţii (luxoasele malacoafe şi canezou-uri ale scandaloasei Mariţica Văcărescu-Bibescu) sau chiar ale unor anonimi, ce ar fi dat adevărata frescă a timpului. Este vorba de hainele obişnuite, de zi cu zi, şi nu de cele de aparat, de paradă care, prin eleganţa şi puritatea lor în momente deosebite, s-au păstrat — ca uniforma de diplomat a lui Vasile Alecsandri. Cîtă imediatete a momentului dau pelerina şi epoleţii — unul purtînd urma glonţului ce-i fusese destinat — purtate de Vodă Bibescu în ziua atentatului de la Şosea! (toate aceste piese se află la Muzeul de Istorie a Municipiului Bucureşti).

Am constatat că cele mai perisabile piese de îmbrăcăminte sînt lenjeria de corp şi încălţările; acestea s-au păstrat extrem de rar şi în condiţii excepţionale, precum corsetele ce au ieşit din uz sau pantofii de la primul bal ce nu au mai fost încălţaţi niciodată. Haine şi rochii s-ar fi păstrat dacă nu ar fi fost transformate şi modificate în ritm cu necruţătoarea modă; cel mai mult s-au păstrat pălăriile şi alte accesorii (umbrelle, bastoane, poşete, mănuşi, etc.) care, ieşind din modă şi neputînd fi adaptate la noile rigori, au fost depozitate şi uitate cîteva generaţii.

Un muzeu al costumului nu s-ar ocupa, restrictiv, numai de articolele de îmbrăcăminte ci şi de modele epocii, de gustul lor. Nu vor fi doar veşminte — căci îmbrăcămintea trebuie surprinsă în context general — ci şi interioare şi exterioare (strada, cerinţele plimbării, locurile de agrement), forme de distracţie (muzică, spectacole, artă), parfumuri, tutunuri, fotografii, presă şi tipărituri, reclame, şi nu în ultimul rînd alimentaţie şi bucătărie (Kogălniceanu şi Negruzzi — ambii recunoscuţi gurmanzi — strîng şi publică în 1841 „200 reţete cercate de bucate, prăjituri şi alte trebi gospodăreşti“, document de inestimabilă valoare pentru arta culinară românească a începutului de secol XIX şi prima culegere de acest fel de la noi) — într-un cuvînt, tot ce ţine de viaţa urbană căci totul ţine de vogă şi totul formează moda.

Muzeul ar trebui constituit într-o casă de epocă — una dintre multe monumente istorice greu de salvat din faţa demolărilor masive — care s-ar preta şi la amenajările necesare unei expuneri moderne şi a unei perfecte conservări şi păstrări a obiectelor. Sălile trebuie reconstituite cu piese originale — atîtea cîte există — ca şi cu replici de azi, în interioare ale fiecărei perioade şi din cele mai variate medii sociale (boieri, burghezi, meseriaşi, boemă cultural-artistică): camera dominată de divanul enorm, înţesat de perini, din vremea fanariotă, salonul doamnei

Pentru expoziția de uniforme de la „Muzeul Marinei Române” din Constanța am propus un manechin din bară metalică de 10 mm diametru. Fiind vorba doar de siluete bărbătești am ales o talie medie de 175 cm, pretîndu-se, cu variații neglijabile, la oricare dintre exponate. S-a urmărit linia curbă a umerilor (ca un umerăș) și bazinul — punctele de maxim accent ale corpului uman pe care se mulează formele. Atît pentru a da volum cit și pentru a proteja veșmintele de atingerea cu bara metalică, aceasta a fost învelită în foiță iar spațiile goale dintre ele umplute cu hîrtie modelată anatomic. Pentru cap s-au folosit două elipse perpendiculare una pe alta, una dintre ele incompletă, oprindu-se în dreptul arcadelor sprîncenoase — astfel orice coafură poate sta în bune condițiuni sprijinită în patru puncte (vezi desenul).

în zona centrală a sălii și cu suficient spațiu în jur pentru a putea fi privite din toate părțile (ca o sculptură rond bosse); nimic nu trebuie adosat unui perete pentru a nu se pierde amănunțele și caracteristicile tăie-

din înalta societate de dinainte de 1848, bu-doar, cameră de zi, sală de bal, bibliotecă, birou, sufragerie, bucătărie, sau interioare publice: tribunal, teatru, restaurant, cafenea, cofetărie, birt de mahala, prăvălie, croitorie, cismărie, tipografie, redacție de ziar, atelier fotografic, cazarmă (dormitor, sală de mese, stat-major — pentru că uniforme militare nu trebuiesc excluse, ele avîndu-și locul bine determinat în agrementarea cromatică a veș-mintelor vremii). Toate acestea țin de cultura urbană. În aceste spații vor evolua exponate vestimentare, așezate pe manechine, în poziții cit mai firești pentru acțiunea în care sînt surprinse. Nu trebuie să fie un muzeu înghețat, mort, ci unul al existenței așa cum a fost ea, o adevărată felie de viață: camerele să pară părăsite chiar atunci de locatari, unele obiecte să fie așezate chiar cu o simu-lată neglijență, ca în plin curs de întrebuin-țare. Prin dispunerea lor cit și prin organi-zarea tramei compoziționale vizitatorul tre-buie să se afle chiar în mijlocul lor, ca unul dintre participanții la viața de atunci; între el și manechine trebuie să se creeze un dialog.

Manechinele — fie de croitorie, fără ca-pete, sau cu acestea doar profile din sîrmă sau decupate din plastic, fie integrale din plastic sau fibră de sticlă — nu trebuie să aibă figuri individualizate pentru a nu dis-trage atenția de la veșminte și nici a deveni un muzeu al chipurilor de ceară; este totuși necesară folosirea părului pentru a da o idee de coafurile și portul bărbilor în epocă. Ideală ar fi adoptarea unui eficient manechin mu-vabil (cu încheieturi urmărind anatomia, ce permit poziționarea lui în orice mișcare fi-rească) din rășini de nestrapol și fibră de sticlă, neutru cromatic și fizionomic, deja introdus la Muzeul Etnografic din Dro-beta-Turnu Severin, aplicabil oricărui tip de costum. Manechinele trebuie plasate numai

turii și ornamentării spatelui pieselor ce, în caz contrar, ar rămâne nerelevat.

Exponatele nu trebuie prinse cu ace sau cuie pe panouri pentru a evita degradarea țesăturii prin inserții de obiecte străine și a nu rupe textura — și așa veche, friabilă, arsă și tăiată de timp și, uneori, atacată de diverși agenți degradanți — din cauza propriei greutate. Expunerea pe panouri nu e deloc indicată pentru că modifică forma veșmîntului gîndit să îmbrace un volum și să aibă anumite cute; apoi, pentru că aplatisarea face alte cute și frînge fibrele. De aceea, singura expunere fericită e cea pe manechin, care păstrează forma inițială a corpului. La fel, la depozitare sînt indicate umerășele cu forme rotunjite — eventual chiar îmbrăcate la capete în hîrtie sau pînă — ca să nu întepe sau să modifice tăietura în vreun fel. Nu sînt acceptabile sub nici o formă spălările și stoarcerile obișnuite, cu mina sau mașina, scoaterea petelor cu chimicale convenționale — a căror acțiune degradantă asupra materialelor vechi nu o cunoaștem — călcările sau intervențiile de vreun fel a persoanelor fără trenaj în delicata restaurare a textilelor, foarte puțini chiar pe plan mondial. Ștergerea prafului trebuie făcută foarte atent, preferabil cu un aspirator pentru a nu răspîndi praful; aerisirea, la fel, cu grije, fără a mișca brusc — sau chiar de loc — obiectele. Pentru alungarea insectelor sînt necesare cianhidrizări ca la piesele de lemn, înainte ca obiectul să fie adus în expunere și apoi, prezența constantă a naftalinei într-un săculeț. Pentru că umiditatea crescută și temperatura sînt periculoase în egală măsură acestea vor fi atent potrivite: 50% umiditate și sub 18° C temperatură, ca și frecvența lor verificare. Este de preferat folosirea instalațiilor de aer condiționat.

Lumina naturală trebuie exclusă prin acoperirea ferestrelor cu draperii groase, albe sau cenușii — dacă ar fi o clădire nouă ferestrele de la sălile de expunere ar trebui excluse în întregime. Eclerajul artificial va fi asigurat de tuburi fluorescente, și acelea filtrate pentru a da o lumină difuză, simulînd-o pe cea dată în epocă de luminările de ceară, de spermanțet sau lămpile cu gaz și cu ulei, fiindcă senzația verosimilului trebuie să fie perfectă. Această lumină nu trebuie să depășească 50 lucși. Pentru ca obiectele să nu fie expuse tot timpul luminii — care este și ea periculoasă pentru degradarea culorilor și a texturilor — aceasta va fi stinsă după ieșirea vizitatorilor. Vitrinele vor avea ecleraj independent care, la fel, va fi stins în intervalele fără public; de asemenea, pentru o mai sigură conservare, și aceste vitrine vor fi acoperite cu o perdeluță de pînă pe care vizitatorul o va trage singur.

Paznicii de sală vor primi și ei costume contigue epocii pe care o reprezintă zona de muzeu de care sînt răspunzători — aceasta pentru a exclude distonanța creată actualmente în orice muzeu, de orice profil, de uniforme de pază militarizată sau de cele ale supraveghetoarelor, (deux pieces, nefericit ales ca formă și cromatică) — în cazul cînd acestea nu-și poartă propriile haine de stradă, situație cu atît mai deplora-

bilă. Portarii și ceilalți paznici vor avea, de asemenea, uniforme vechi, replici după unele aflate chiar în expunere. Astfel, atracția pe care o va suscita un astfel de muzeu va fi mărită prin aducerea cu totul a vizitatorului într-un univers trecut, pe care îl va simți și pătrunde mult mai bine, abstrăgându-se, pentru câteva ore, din realitatea imediată, prin participare efectivă la viața acelei lumi apuse. Barierele rigide ale muzeului tradițional — unde publicul știe că vine doar să vadă (participarea rezumându-se doar la admirarea de la distanță și la citirea etichetelor) — trebuie sparte cu un spectacol total. Muzică de epocă va fi difuzată în fiecare sală. Cataloage explicând fenomenul modei, ca și afișe, reclame, reeditări de jurnale de modă, ziare și broșuri vechi vor putea fi vândute la un ghișeu special. Amatorii ar putea să-și procure replici după piese vestimentare, bijuterii și alte obiecte vechi — se știe doar că ultimii ani au fost marcați puternic de curentul retro în vestimentație și în aranjarea interioarelor. O colaborare în acest sens cu o casă de modă, fabrică de confecții sau cu designeri sau artiști independenți nu ar putea fi decît în avantajul pecuniar al muzeului. Un studio fotografic „la minut“ ar putea satisface gustul tuturor vizitatorilor dornici să se pozeze înveșmîntați în costume de altădată — aceasta ar fi în mod special o acțiune lucrativă.

Este necesară și existența unor săli de expoziții tematice temporare: fie pentru o epocă, fie pentru o perioadă scurtă, fie pentru un sezon, fie dedicată unei anumite piese vestimentare și urmării evoluției sale. Expunerea va fi afit cronologică cît și tipologică.

Se impune și existența unei săli speciale pentru organizarea de parăzi de modă veche, ca explicitare a felului de a purta și a comportamentului la care te obligă vestimentația; aceasta și pentru animarea exponatelor și atragerea vizitatorilor (ceea ce va avea repercusiuni salutare și în privința beneficiilor), căci avem deja experiența succesului de public al „parăzilor timpurilor trecute“ inițiate, regizate și prezentate de autorul acestor rinduri în Cîșmigiu, cu prilejul „Zilelor culturii bucureștene“ în iunie 1980, la Arenele Romane în iunie 1981 și la sala Dalles, la aniversarea a 60 de ani de la înființarea Muzeului de Istorie a Municipiului București, pe 22 noiembrie 1981. Lumea este avidă de spectacolul epocilor trecute — dovadă face și marele răsunet avut de expoziția „Moda Bucureștilor de acum un veac“, organizată tot de subsemnatul în 1979, la sala Kalinderu din București și apoi itinerată la Constanța și Bacău; sau cea permanentă, de uniforme constituită la „Muzeul marinei române“ din Constanța, în 1983. Este și o nevoie spirituală de rememorare a vremilor apuse, de cufundare în trecut a unor subiecți din contemporaneitate, mai mult sau mai puțin inițiați în ceea ce a fost cîndva. Este, în același timp, și un refugiu necesar într-o perioadă mai liniștită, mai sigură și echilibrată, fapt ce ar putea fi explicat mult mai bine de psihanaliză și sociologie. Și pe plan mondial astfel de spectacole au căutare precum reconstituirea de turniruri medievale sau de bătălii ale istoriei moderne și

contemporane (ca cele ale centenarului Războiului de Secesiune sau a bicentenarului Revoluției Americane — în 1981 a fost înscenată în cele mai mici amănunte lupta de la Yorktown), organizarea festivalului anual Charles Dickens, în Anglia, unde toți participanții și turiștii sînt înveșmîntați în hainele vremii lui Nicholas Nickleby, Oliver Twist și David Copperfield sau, la noi, sărbătorirea în 1959 a centenarului Unirii Principatelor (cînd, o diligentă cu surugiu și poștalion în costume tradiționale a făcut un tur prin capitală cu pasageri de tipul „bonjuriștilor” și „franțuzitelor”) sau cel al inaugurării primei căi ferate românești pe ruta Filaret-Giurgiu, drum reluat în 1969 cu aceeași locomotivă, în aceleași vagoane vechi și cu toți călătorii costumați. Chiar și păstrarea gărzilor de onoare în uniforme vechi (yeomen-ii de la Turnul Londrei, Life Guards de la Buckingham Palace, husarii de la Muzeul de Istorie Națională de la Budapesta, dragonii francezi, carabinierii italieni, etc.) își au farmecul lor.

Costumul este în cel mai înalt grad o formă a expresiei artistice a epocii și a amprenteii personale dată de purtător. Moda este, poate, cea mai completă artă, imbinînd culoare, textură, formă — ce îmbracă un corp capabil de gesturi expresive — și, în primul rînd noutate, căci nu are timp să se perimeze datorită propriei sale frivolități; are caracter democratic pentru că la ea acced toate categoriile sociale. Faptul că unii artiști au fost creatori de modă — ca un Hans Holbein, Jacques Louis David, Jean-Baptiste Isabey, Gustav Klimt, Louis C. Tiffany, Vladimir Tatlin, după ale căror schițe s-au făcut prototipuri de veșminte și podobe — și chiar extravagani ai eleganței vremii, este simptomatic. La noi, pictorii peregrini de la începutul secolului al XIX-lea, cînd se instituiseră gustul pentru portretistică și miniatură, erau toți arbitri ai modei și lansatori ai ei: Mondonville, Eustatie Altini, August Schoefft, Miclos Barabás, Carol Wallstein, Anton Chladek, Nicolo Livaditti; apoi Carol Popp de Szathmári și Theodor Aman (foarte interesat de persoana sa plină de romantism ce se dorea de sorginte renașcentistă) sau, mai tîrziu, Ștefan Luchian — în tinerețe unul dintre excentricii epocii — au fost oameni de o eleganță strălucitoare și de admirabile maniere ce-i făceau căutați nu numai pentru arta lor ci și drept companioni de societate.

Tendințele centrifuge ale vremii, conflictele dintre „les anciennes et les modernes”, cît și diferența dintre bogăție și boemă culturală se relevă cel mai bine în îmbrăcăminte: jobenul aristocratic și melonul burghez contra pălăriei de fetru moale cu boruri largi, a la Buffalo Bill, purtată de pictori și poeți; redingota neagră contra sacoului colorat; gulerul tare și înalt contra celui moale și răsfrînt; cravata à la Le Bargy a dandy-smului de highlife contra lavalierii și cravatei „four in hand” a gazetarilor, într-un cuvînt, încorsetarea și scrobeala contra lejerității și a aerului de abandon.

Pentru regizorii și scenograful preocupați de veridicitatea montărilor la care lucrează, un astfel de muzeu ar fi o nesecată mină de docu-

mentare direct la surse. Ar avea avantajul informației de primă mână și nu mediat de o firmă ca Bermans & Nathans Ltd. din Londra, specializată în costume istorice pentru teatru, film, ceremonii jubiliare de anvergură — cu piese de la ei s-au turnat pelicule ca „Forsyte Saga“, „Moulin Rouge“, „Ana celor 1 000 de zile“, „Richard III“, „Leul în iarnă“, „Elizabeth R“, „Yankeeii“, „Războiul stelelor“, etc. Aceeași sursă de studiu și de inspirație ar fi și pentru studenții de la secțiile de modă, textile și design ai Institutului de Arte Plastice „Nicolae Grigorescu“ sau pentru creatorii de modele din industria textilă și de confecții. Iar pentru publicul larg un muzeu insolit, de ambianță și atmosferă, păstrător al moștenirii culturii materiale din alte timpuri, unde miriade de obiecte, a căror folosință s-a pierdut sau uitat, își recapătă locul și le este pus de acord numele cu domeniul de întrebuințare.

Existența unui astfel de muzeu se cere nu numai pentru că există și în alte părți — Metropolitan Museum's Costume Institute, Musée de costume de la ville de Paris, sau la Köln, Manchester, Istambul cu celebrul Topkapi-Sarai unde sînt expuse costumele sultanilor, la fel ca cele ale țarilor și ale înaltei nobilimi curtene de la Ermitaj și Sala armelor din Kremlinul Moscovei, sau rochiile soțiilor președinților americani de la National Museum of American History de la Smithsonian Institution etc. — ci pentru că prin el am putea înțelege mai bine istoria și arta costumului urban din România cu specificul său local, cu amprenta gustului de aici și cu aportul spre înnoire și încadrare în concertul universal al modei, încercat cu succes de croitori autohtoni, plini de fantezie și talent.

PROLEGOMENA TO A MUSEUM OF URBAN COSTUME, ITS HISTORY AND ART

Summary

This article is an attempt to demonstrate the necessity of founding a museum of Romanian urban costume.

For a historian, a researcher and anyone who loves the past, it is of use to have the possibility of coming in touch with the material culture — with stress on fashion — of the epoch that interests him. This could be a new approach to history and an aid for understanding many forgotten facts or personalities of a certain period. That is because all the heroes, statesmen or cultural personalities, along with the social existence — with its risings and falls — had their own life, a common one, when they behaved normally, like everybody else. From this point of view, it should have been easier to understand such personalities as the Mediaeval princes of Wallachia and Moldavia, or the 1848 revolutionists, or the poets and painters of the late 19th century, or even commoners who were themselves makers of history. It would have been more interesting if everyday clothing — which offers a

more vivid image of the period — had been also preserved, and not only the formal attire. That is because fashion (as a whole, including not only clothing but also the manners of the epoch, its past-times, its arts, its literature and press, its shops and advertisings, and — last but not least — its food and the way of cooking) faithfully represents the epoch to which it belongs, from different point of views: economical, social, political, cultural and even psychological.

Although a lot of clothes and other pieces connected to them are exhibited in many of our museums, there is no section entirely devoted to the fashion phenomenon. It is amazing that, unlike the civil costume, the military uniforms and the sacerdotal garments were much better preserved and in larger quantities. That is why we have more information about them than about the civil ones, and for this reason, a museum of the kind is much needed.

The building chosen for this purpose has to be an old one, large enough to recreate in its interiors from various epochs and social levels, private and public as well: ballroom, library, dining-room, drawing-room, bedroom, kitchen, theater, restaurant, pub, confectionery, cafe, shop, bakery, tobacconist's, tailor's, milliner's, shoemaker's, printing house, editorial office, photographic studio etc. The furniture which is not available would be replaced by well-made replicas. The mannequins adorned with garments will be placed in these interiors. They will have no individualized traits not to distract the viewer's attention; nevertheless they will have wigs, moustaches, sidewhiskers and beards to suggest the epoch's hairstyle.

It is very important to place the mannequins in natural positions in order to render credibility to the image. We do not intend to have a wax-works museum with characters surprised in frozen attitudes but the image of real life where the visitor can enjoy the atmosphere of past times; he must feel like a guest of the ancestors (i.e. the mannequins) with which a dialog is quite possible. He is invited to move freely around, to study the cut of the garbs, their fabrics and ornaments; that is why the mannequins must not be placed near the walls, where the back details would remain unrevealed, but in the middle of the hall.

For the same purpose of authenticity the electric lights (fluorescent ones are preferred) will be filtered to give the impression of candles or gaslights. The natural light is out of question because of its damaging effects on textiles — therefore all the windows will be covered with white or grey curtains. Humidity and temperature may also be dangerous for such exhibits if not attentively controlled: 50% humidity and 18°C would be the most appropriate. It is better to use an air-conditioning device. The airing, the dusting and all the required cleanings and repairs will be carefully done — because of the fragility of fibers — only by specialized curators and restaurers.

From time to time old fashion shows will be held in order to reveal the way of wearing and of behaving in those out-of-date garments. A visit in such a museum has to be a real performance from the beginning to the end: the doorkeepers and the watchmen, as well as the ticket sellers will wear old uniforms and gowns; all kinds of prints (posters, catalogues, reprinted old newspapers etc.) and replicas of old clothes, jewels, and other connected items will be also available: a studio will take photographs of every visitor who wishes to have his portrait clad in whatever costume he likes; a restaurant specialized in the old times cooking will also be available; because our contemporaries are — as the future generations will be — very interested in the way of life and the taste of their ancestors. A good example in this respect is the great success of the exhibition „Bucharest's Fashion a Century Ago“ and the old fashion shows organized under my direction since 1979.

The material culture has been neglected too long and such items have not been collected, but with a few exceptions (when they belonged or were connected to a personality). We have the duty to preserve our past and to save by all means every object that can recreate the image and atmosphere of a vanished era.

Imagine din expoziția „Moda Bucureștilor de acum un veac“, sala Kalinderu, București, 1979 — două jachete purtate între 1880 și 1916.

View from the exhibit „Fashion in Bucharest a Century Ago“, Kalinderu Hall, Bucharest, 1979 — two cutaways worn between 1880 and 1916

Imagine din expoziția „Moda Bucureștilor de acum un veac“, sala Kalinderu, București, 1979 — trei costume de dimineață (de plimbare, de vizită și de interior), 1895—1900.

View from the exhibit „Fashion in Bucharest a Century Ago“, Kalinderu Hall, Bucharest, 1979 — day and visiting dresses, 1895—1900.

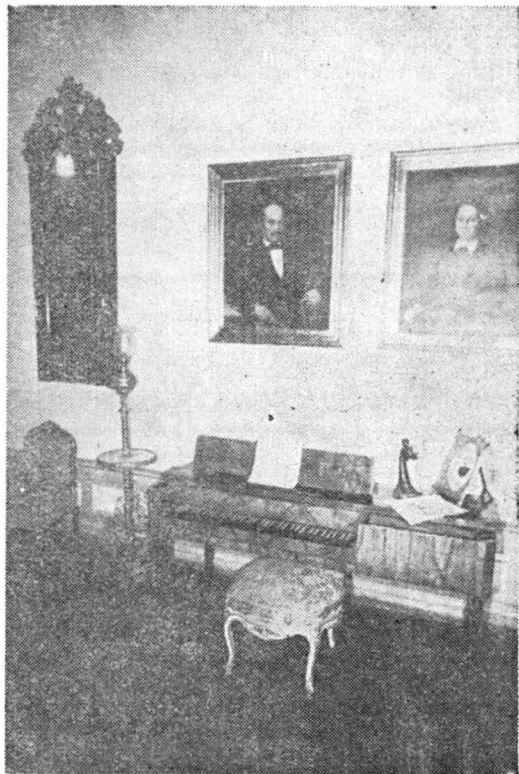
Imagine din expoziția „Moda Bucureștilor de acum un veac”, sala Kalinderu, București, 1979 — mantou și toaletă de seară, 1900.

View from the exhibit „Fashion in Bucharest a Century Ago”, Kalinderu Hall, Bucharest, 1979 — evening coat and evening dress, 1900.

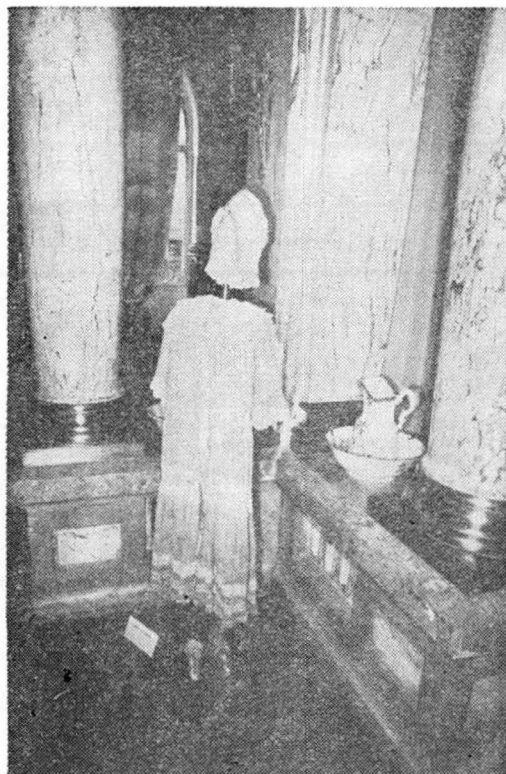
Imagine din expoziția „Moda Bucureștilor de acum un veac”, sala Kalinderu, București, 1979 — rochie de după-amiază, 1885; rochie de seară, de dantelă, 1890; uniformă de general de divizie, mică ținută, model 1895.

View from the exhibit „Fashion in Bucharest a Century Ago”, Kalinderu Hall, Bucharest, 1979 — afternoon suit, 1885; lace evening dress, 1890; general's undress, 1895.

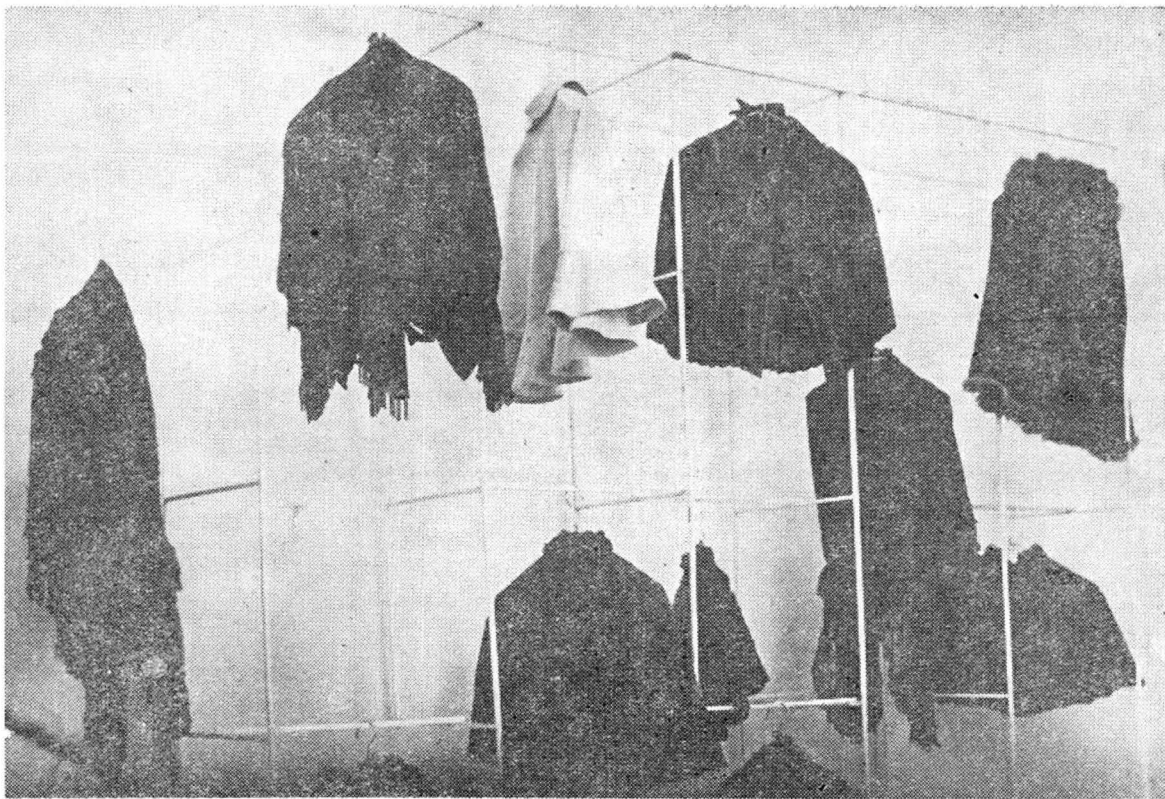
Imagine din expoziția „Moda Bucureștilor de acum un veac”, sala Kalinderu, București, 1979 — reconstituire de interior.

View from the exhibit „Fashion in Bucharest a Century Ago”, Kalinderu Hall, Bucharest, 1979 — interior reconstruction.

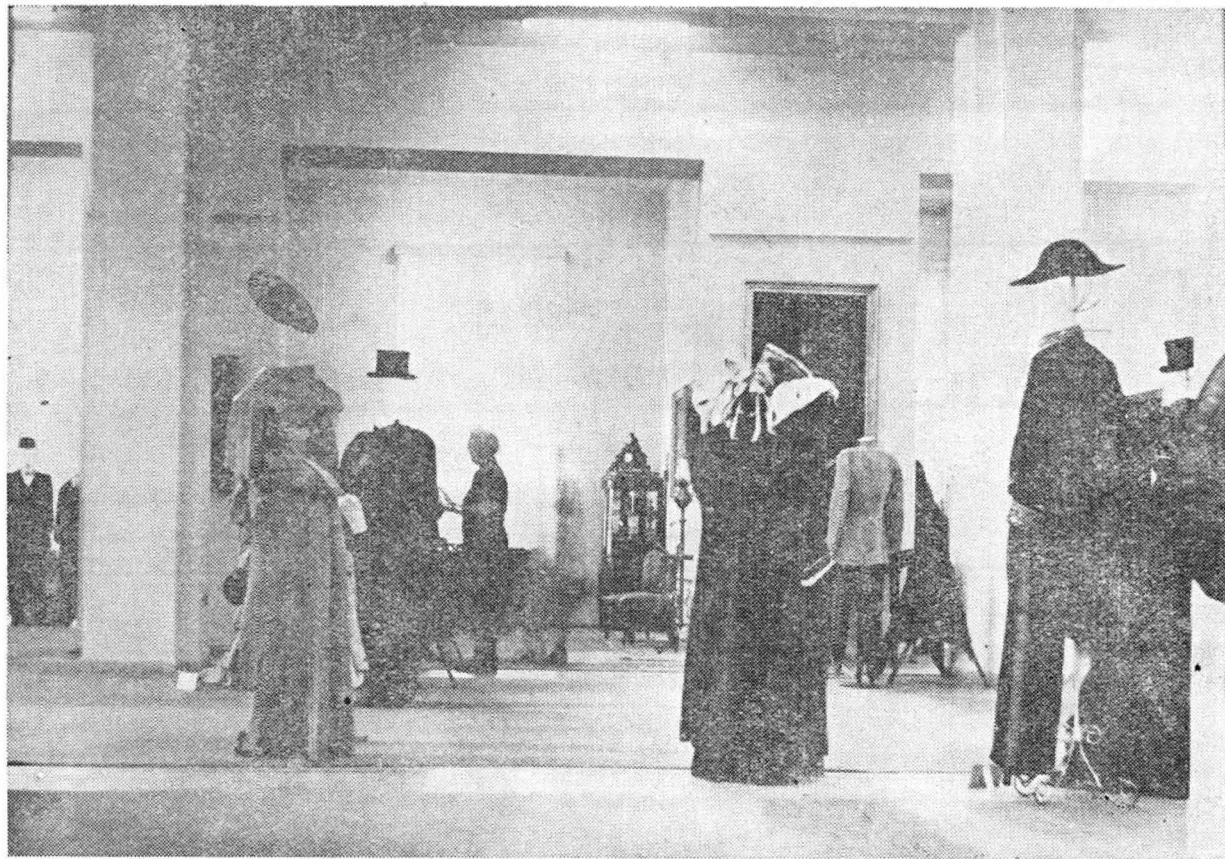
Imagine din expoziția „Moda Bucureștilor de acum un veac”, sala Kalinderu, București, 1979 — bonetă, cămașe de noapte și papuci; lighean și cană de porțelan.

View from the exhibit „Fashion in Bucharest a Century Ago”, Kalinderu Hall, Bucharest, 1979 — bonnet, night gown and slippers; china basin and jug.

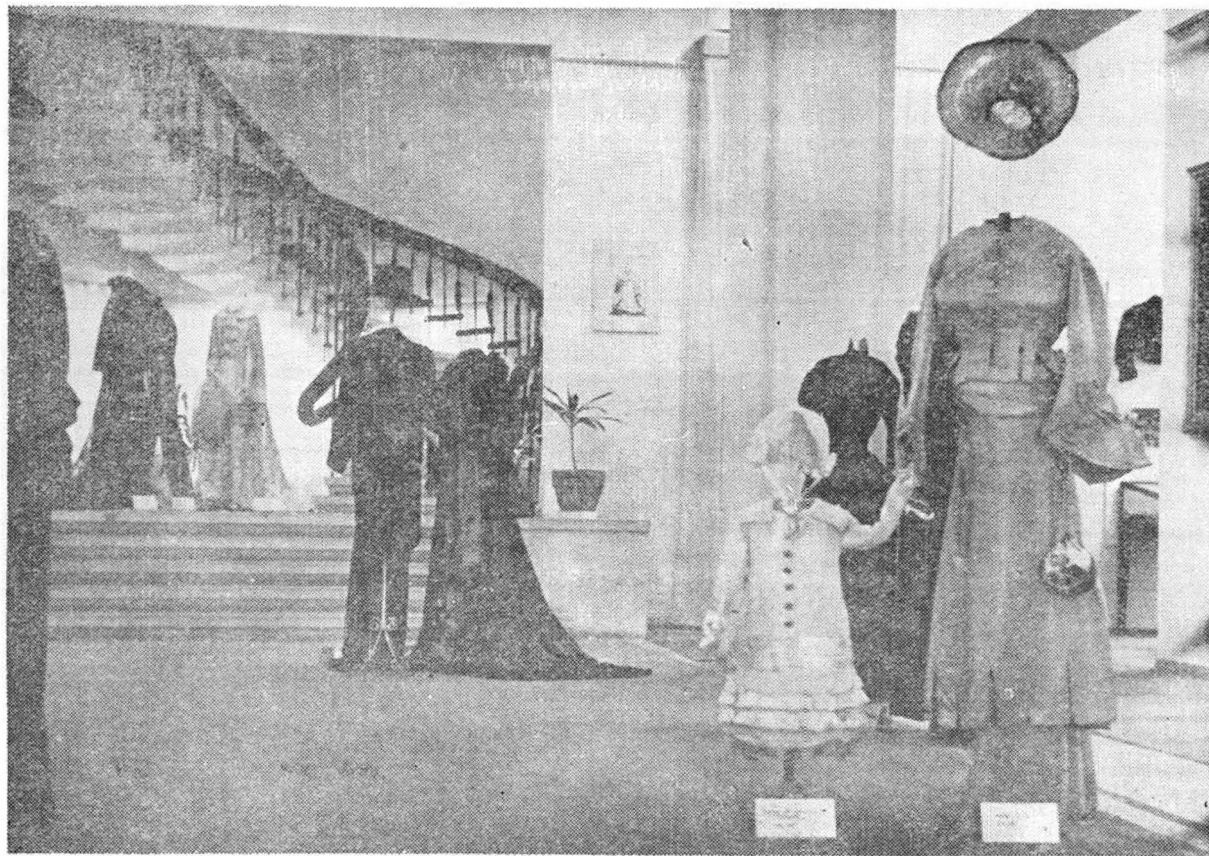
Imagine din expoziția „Moda Bucureștilor de acum un veac” organizată la Constanța, 1979
— cape și pelerine.

View from the exhibit „Fashion in Bucharest a Century Ago” organized in Constanța, 1979 — ca-
pes and pelerines.

Imagine de ansamblu din expoziția „Moda Bucureștilor de acum un veac” organizată la Constanța, 1979.

General view from the exhibit „Fashion in Bucharest a Century Ago” organized in Constanța, 1979.
<https://biblioteca-digitala.ro>

Imagine de ansamblu din expoziția „Moda Bucureștilor de acum un veac” organizată la Constanța, 1979.

General view from the exhibit „Fashion in Bucharest a Century Ago” organized in Constanța, 1979.

Imagine de ansamblu din expoziția permanentă de uniforme organizată la „Muzeul Marinei Române” din Constanța, 1983.

General view from the uniform exhibition organized at the „Romanian Navy Museum” in Constanța, 1983.

„Parada timpurilor trecute“ organizată în Cișmigi, iunie 1980 — rochie de plimbare, de primăvară, 1880.

„Old Times Parade“ — fashion show in Cișmigi Garden, Bucharest, June 1980 — spring walking dress, 1880.

<https://biblioteca-digitala.ro>

„Parada timpurilor trecute“ organizată în Cișmigi, Iunie 1980 — ȳșminte nepretențioase de plimbare, de vară, 1880.

„Old Times Parade“ — fashion show in Cișmigi Garden, Bucharest, June 1980 — summer informal clothes, 1880.

„Parada timpurilor trecute“ organizată în Cișmigiu, iunie 1980 — rochie de după amiază, de vizită, 1895.

„Old Times Parade“ — fashion show in Cișmigiu Garden, Bucharest, June 1980 — afternoon visiting dress, 1895.

„Parada timpurilor trecute“ organizată la sala Dalles cu prilejul împlinirii a 60 de ani de la înființarea Muzeului de Istorie a Municipiului București, 22 noiembrie 1981 — doi colegi muzeografi în toalete de seară, 1860, și organizatorul și prezentatorul manifestării, Adrian-Silvan Ionescu, în redingotă și joben, 1890.

„Old Times Parade“ at Dalles Hall in Bucharest, at the 60 th anniversary of the Museum of History of the City of Bucharest, November 22, 1982 — two muzeologists in formal attire of the 1860s and Adrian-Silvan Ionescu, the organizer and presenter of the fashion show, wearing the frock-coat and top hat of the 1890 s.